मराठवाडा विकास मंडळ, औरंगाबाद.

दिनांक २१ फेब्रुवारी, २०१३ रोजी संपन्न झालेल्या ग्रामीण विकास या विशेष विषय उपसमितीच्या सभेचा इतिवृत्तांत

दिनांक २१ फेब्रुवारी, २०१३ रोजी सकाळी ११.३० वाजता मराठवाडा विकास मंडळ कार्यालयाच्या सभागृहात ग्रामीण विकास या विषया संबंधात बैठक घेण्यात आली. सदरच्या बैठ ीमध्ये सोबतच्या यादीप्रमा ो अधिकारी, सन्माननीय सदस्य, तज्ञ सदस्य उपस्थित होते.

विषय उपसमितीचे अध्यक्ष यांनी उपस्थितांचे स्वा ात रुन बैठ ीस सुरुवात र यात आली. ो त्या विषयावर बैठ ीत चर्चा रावयाची आहे याचा थोडक्यात तपशील उपस्थित विशेष विषय उपसमितीच्या सदस्यांना देऊन बैठ सुरु र यात आली.

ग्रामीण भागाचा विकास करण्यासाठी शिक्षणाची गुणवत्ता वाढविली पाहिजे. उदाहरणा दाखल अंगणवाडीमध्ये प्रत्यक्ष प्रवेश घेणा-यांच्या सं येपे ा उपस्थिती कमी आहे. शेत मजूरांच्या मुलांना शैक्षणीक सोयी सवलती उपलब्ध होत नाहीत. तसेच शेतमजूर / शेतकरी ग्रामीण भागातील गरीब लोकांना शिधा पत्रिकाही वेळेवर मिळत नाहीत. त्यामूळे रेशन मिळण्यास अडचणी निर्माण होतात. महात्मा गांधी रोजगार हमी ही चांगली योजना आहे. परंतू यामध्ये इतर राज्याच्या तुलनेत महाराष्ट्राचा सहभा ा मी दिसुन येतो. त्यामुळे कमी निधी उपलब्ध झालेला आहे. हे प्रसार माध्यमापर्यंत पोचले पाहिजे. तसेच नांदेड, जालना या दोन जिल्हयाचा विकास आराखडा करावयाचा आहे. मराठवाडयासाठी बजेट आहे पण खर्च होत नाही. याबाबत त्या जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी यावर नियंत्रण करीत असतात. यावरहि ऊहापोह करण्यात आला. जलसंधारणा बाबतची अनेंक कामे हाती घेता येतात. डोंगराळ भागात ही कामे प्राधान्याने हाती घेता येऊ शकतात. फलनिष्पत्ती अहवालासाठी एखाद्या सेवाभावी संस्थेची मदत घेण्यात यावी. ग्रामीण भागातील लोकांना स्थायी स्वरुपाचा रोजगार मिळाला पाहिजे त्यासाठी किमान पातळीचे शिक्षण, रोजगाराच्या ठिकाणी जवळपासच राहण्याची जागा, पाण्याची सोय, इत्यादी सर्व बाबी विचारात घेतल्या पाहिजेत.

ग्रामीण भागात शेतमालावर प्रक्रीया उद्योग आणि पुरक व्यवसाय म्हणून दुध उत्पादनावर भर देणे आणि दुधजन्य पदार्थापासून टिकाऊ पदार्थ तयार करण्याचे प्रशिक्षण ग्रामीण युवकांना दिले पाहिजे. अधिक पाणी लागणारे पीके ऊस, केळी, द्राक्षे उत्पादनावर बंदी घालावी. तुषार व ठिंबक सिंचन वापरण्यावर भर घालावा. गावातील सुतार, लोहार, गवंडी, शिंपी इत्यादी कारागिरांना प्रशिक्षण दिल्यास शहराकडे जाण्याचा ओघ कमी होईल. आरोग्य सुविधावर भर देण्यात यावा. गावपातळीवर काम

करणारे शासकीय कर्मचारी सहकुटूंब गावात राहिल्यास तेवढे पैसे गावात खर्च होतील. गावातील युवकांना रोजगार मिळेल. बचत गटाना आर्थिक सहाय्य मिळेल तर सावकारी कमी होईल. शेतक-यांची आत्महत्या थांबेल.

ग्रामीण भागात अनेक ठिकाणी बोअरवेल आहेत पण त्याचे पावसाळयात पुनर्भर ा केले जात नाही. पाण्याचा स्त्रोत निर्माण करण्यासाठी बोअरवेलचे पुनर्भरण करणे, ग्रामीण भागात विहिरीचे पुनर्भरण करणे, छताचे पाणी साठविण्यासाठी टाक्यात टाकणे, बंधारा निर्माण करुन पाणी अडविणे, वृक्ष लागवड करणे, असे अनेक उपक्रम हाती घेता येतील.

ग्रामीण भागात मलमूत्र झाकून टाकणे, ब-याच ठिकाणी बोअरवेलमध्ये रासायनिक पदार्थ आहेत त्यामूळे त्या पाण्याचा उपयोग कशासाठीच करता येत नाही, ही खेदाची बाब आहे. प्रकल्पातील गाळ काढण्यास प्राधान्य देण्यात यावे. बिंदूसरा प्रकल्पातील गाळ काढण्यात आला आहे. त्यामूळे तेथे पाण्याचा स्त्रोत निर्माण होईल. अशीच उपाय योजना मराठवाडयात सर्वच ठिकाणी करण्यात यावी. नरेगा स्कीम मधून जायकवाडीचा गाळ काढता येत असेल तर त्याप्रमाणे उपाय योजना करण्यात यावी. जायकवाडी प्रकल्पात बरीच रान बाभळीची झाडे झुडपे आहेत ती काढण्यात यावी. अशा प्रकारे ग्रामीण विकासाच्या संदर्भात कोण-कोणत्या उपाय योजना करता येतील, याबाबत ऊहापोह करण्यात आला.

तसेच उपसमितीचे अध्यक्ष यांनी सूचना केली की, याबाबत विषय समितीच्या तज्ञ सदस्यांनी त्यांचे लेखी म्हणणे मंडळ कार्यालयात लेखी स्वरुपात सादर करावे म्हणजे मंडळाच्या सर्वसाधारण बैठकीत त्याबाबत निश्चीत स्वरुपात पत्र व्यवहाराव्दारे मा. राज्यपालांकडे मराठवाडयातील ग्रामीण भागांच्या समस्या पाठविण्यात येतील. शेवटी विशेष विषय उपसमितीचे अध्यक्ष यांनी आभार मानून बैठक संपल्याचे जाहिर केले.

अध्य ा,
विशेष विषय उपसमिती,
मराठवाडा वि ास मंडळ, औरं ाबाद

मराठवाडा विकास मंडळ, औरंगाबाद.

दिनांक २१ फेब्रुवारी, २०१३ रोजी संपन्न झालेल्या समाज ल्या ा, मा ासव ीयांचे ल्या ा, महिला व बाल वि ास या विशेष विषय उपसमितीच्या सभेचा इतिवृत्तांत

दिनांक २१ फेब्रुवारी, २०१३ रोजी दुपारी २.०० वाजता मराठवाडा विकास मंडळ कार्यालयाच्या सभागृहात ग्रामीण विकास या विषया संबंधात बैठक घेण्यात आली. सदरच्या बैठ ीमध्ये सोबतच्या यादीप्रमा ो अधिकारी, सन्माननीय सदस्य, तज्ञ सदस्य उपस्थित होते. सर्व सन्माननीय उपस्थितांचे स्वा ात रुन बैठ सुरु र यात आली.

विषय उपसमितीचे अध्यक्ष यांनी दुपारी २.०० वाजता बैठकीच्या विषय सुचीनुसार थोडक्यात तपशील उपस्थित विशेष विषय उपसमितीच्या सदस्यांना दिला. बैठकीबाबत सविस्तर माहिती दिली.

या बैठकीमध्ये मागासवर्गीयांचे कल्याण महिला व बाल कल्याण आणि आदिवासी विकास विभागाकडील योजनांवर ऊहापोह करण्यात आला. बैठकीमध्ये खालील मुद्यांबाबत माहिती शासकीय यंत्रणेकडून उपलब्ध करुन घेण्याचे ठरविण्यांत आले. समाज कल्याण तसेच आदिवासी विभागाकडून राबविण्यात येणा-या योजनांची नांवे व अमंलबजावणीचे निकष, समाज कल्याण तसेच आदिवासी विभागाकडून मराठवाडयात चालविल्या जाणा-या वस्तीगृहाचे ठिकाण, विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता, मागील तीन वर्षात प्रत्यक्षात झालेले प्रवेश इत्यादी, मराठवाडा विभागात सेवाभावी संस्था तसेच शासकीय वस्तीगृहात नियमित कार्यालयीन पाहणीच्या वेळी सर्वसाधारण दिसून आलेल्या त्रुटी कोणत्या आहेत. मराठवाडा विभागातील अनुसूचीत जाती जमातीतील भूमीहीन लाभधारकांना वाटप केलेल्या शेत जमिनीमध्ये लाभधारकांची जिल्हानिहाय तीन वर्षाची मागील यादी. अनूसूचीत जाती जमाती तसेच विमुक्त भटक्या जमातीच्या मुलींकरिता वस्तीगृहे कोण-कोणत्या ठिकाणी उपलब्ध आहेत याबाबतची यादी पुरविण्यांत यावी. याबाबत संबंधीत यंत्रणेकडे पत्रव्यवहार करण्यात यावा.

मराठवाडयात ग्रामीण भागात कुपोषण आहे, ते इतर विभागाच्या मानाने जास्त असल्याचे सांगितले. सर्वसाधार ा जनगणना पावसाळयामध्ये करण्यात यावी जेणेकरुन ग्रामीण भागातील लोक त्यांच्या घरी किंवा शेतीवर सापडतील, मराठवाडयातील ्रामी ा ुटुंबे रोज ारासाठी शहरात तसेच पश्चिम महाराष्ट्र िवा जवळच्या राज्यात स्थलांतरीत होतात. या रिता सर्वसाधार ा जन ान ानुसार सर्वे ा ा झालेले यो य आहे ाय, याची पाडताळ ाी र ो योग्य होईल. आदिवासी लोकांना जातीचे प्रमाणपत्र वेळेवर उपलब्ध करुन दिले जात नाही. प्रत्येक ठिकाणी त्यांची अडवणूक होते. पन्नास वर्षापूर्वीचा पूरावा आणतांना अनेक अडचणी निर्माण होतात. त्यामूळे आदिवासी हे त्यांच्या शासकीय

सोयी-सवलती पासून वंचित राहतात. आदिवासी लोकांची शाळेतील मुलेही ुटुंबा सोबत ावो ावी जातात, त्यामूळे मुलांचे शिक्षण होत नाही. याबाबतही विचार करण्यात यावा. आदिवासी लोकांना वन विभागाच्या जमिनी मिळाल्या पाहिजेत. सेतू सुविधा केंद्राकडून आदिवासी लोकांना जातीची प्रमाणपत्रे काढण्यासाठी ब-याच अडी-अडचणींना सामोरे जावे लागते. सहसंचालक यांनी आदिवासींना मिळणा-या शासनाकडून सोयी सवलती बाबतच्या योजनांची नावे बैठकीमध्ये उपस्थित सर्व सदस्यांना वाचून दाखविली.

आदिवासीच्या बाबतीत एकाच कुटुंबातील त्याच त्या व्यक्तींना शासनाच्या सोयी सवलती मिळतात मात्र इतर आदिवासींना मिळत नाही, ही खेदाची बाबही नमूद करण्यात आली. आश्रम शाळेमध्ये आदिवासींच्या मुलांना ज्या प्रमाणांत सोयी सवलती पाहिजे त्या प्रमाणांत दिल्या जात नाहीत. शेवटी असेही ठरविण्यांत आले की, मराठवाडयातील आदिवासी लोकांना जातीचे प्रमाणपत्र गावात कँप घेऊन देण्यांबाबत मंडळ कार्यालयाकडून शिफारस करण्यात यावी.

शेवटी विशेष विषय उपसमितीचे अध्यक्ष यांनी आभार मानून बैठक संपल्याचे जाहिर केले.

अध्य ा,
विशेष विषय उपसमिती,
मराठवाडा वि ास मंडळ, औरं ाबाद

मराठवाडा विकास मंडळ, औरंगाबाद

दि.२१-०२-२०१३ रोजीच्या मंडळाच्या विशेष विषय उपसमिती सभेत खालील प्रमाणे उपस्थिती होती.

१.	डॉ.आर.पी.कुरुलकर	:	तज्ञ सदस्य
२.	डॉ.डी.एस.लोहिया	:	तज्ञ सदस्य
३.	प्रा.श्री.विजय दिवाण	:	तज्ञ सदस्य
४.	श्री.कृष्णा शामराव देशपांडे	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
५.	श्रीमती अनघा उन्हाळे / पाटील	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
६.	श्री.पानकुरे ज्ञानेश्वर बाबुराव	:	शाखा अभियंता, विकास शाखा आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद.
७.	श्री.अनमोले जी एन.	:	जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, औरंगाबाद.
८.	प्रा.अरुंधती पाटील	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
९.	श्री.शांताराम पंदरे	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
१०.	श्री. बी.एस. म्हस्के	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
११.	श्री.शांताराम पंदेरे	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य

मराठवाडा विकास मंडळ, औरंगाबाद

दि.२१-०२-२०१३ रोजीच्या मंडळाच्या विशेष विषय ्रामी ा वि ास उपसमिती सभेत खालील प्रमाणे उपस्थिती होती.

१.	डॉ.डी.एस.लोहिया	:	तज्ञ सदस्य
२.	प्रा.श्री.विजय दिवाण	:	तज्ञ सदस्य
३.	श्री.कृष्णा शामराव देशपांडे	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
४.	श्रीमती अनघा उन्हाळे / पाटील	:	विशेष विषय उपसमिती सदस्य
५.	श्री.पानकुरे ज्ञानेश्वर बाबुराव	:	शाखा अभियंता, विकास शाखा आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद.
६.	श्री.अनमोले जी एन.	:	जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, औरंगाबाद.
७.	श्री जे एन महार ावर	:	सहसंचाल , मराठवाडा वि ास मंडळ, औ बाद